

Saarde Sõnumid

Nr 1 (239) 26. jaanuar 2023

Hajaasustuse programmi 2023. a taotlusvoor avaneb 1. veebruaril

Riigihalduse ministri 08.12.2022 käskkirjaga nr 216 kinnitati hajaasustuse programmi 2023. a taotlusvooru avamise tähtpäevaks **1. veebruar 2023** ning taotluste esitamise tähtpäevaks **3. aprill 2023**.

Hajaasustuse programm viiakse ellu Riigi Teatajas avaldatud riigihalduse ministri 22.02.2018 määruse nr 14 „Hajaasustuse programm” alusel.

Programmi eesmärgiks on tagada hajaasustusega maapiirkondades elavatele peredele head elutingimused ning seeläbi aidata kaasa elanike arvu püsimisele neis piirkondades.

Programmist toetatatakse majapidamiste veevarustus- ja kanalisatsioonisüsteemide, juurdepääsuteede ning autonoomsete elektrisüsteemidega seotud tegevusi.

Saarde Vallavalitsuse 04.01.2023 korraldusega nr 2-3/7 otsustati kehtestada hajaasustuse programmi 2023. a taotlusvoorus toetatavate valdkondade prioriteetsus alljärgnevas järjekorras: 1. veevarustusüsteemid; 2. kanalisatsioonisüsteemid; 3. juurdepääsuteed; 4. autonoomsed elektrisüsteemid.

Toetuse taotlejale esitatavad nõuded

Taotleja alaline elukoht on **taotluse esitamise aasta 1. jaanuarist** hajaasustusega maapiirkonnas asuv majapidamine.

Taotleja elukoht on rahvastikuregistri andmete kohaselt katkematult taotluse esitamise aasta 1. jaanuarist majapidamine, millele projektiga toetust taotletakse.

Taotlejal ei tohi olla riiklike või kohalike maksude osas maksuvõlga, välja arvatud juhul, kui see on ajatatud.

Projektil võib olla ka kaastaotleja(id). Kaastaotlejale kehtivad samad tingimused, mis taotlejalegi.

Toetuse andmise põhimõtted

Maksimaalne toetus programmist ühele majapidamisele on 6500 eurot. Programmist eraldatud toetuseks loetakse ka viiel eelneval kalendriaastal programmist saadud toetuse summa.

Iga valdkonna jaoks on ühele majapidamisele võimalik toetust saada programmist üks kord kuue kalendriaasta jooksul.

Toetust võib anda tingimusel, et taotluse esitamise päevaks on kohalik omavalitsus kinnitanud eelmise sama majapidamisega seotud projekti toetuse kasutamise aruande.

Taotleja ja kaastaotleja oma- ja kaasfinantseering peavad kokku moodustama vähemalt 33% projekti abikõlblikest kuldudest.

Toetus moodustab kuni 67% projekti abikõlblikest kuldudest.

Projekti ajalise kestuse arvestus algab toetuslepingu sõlmimisest ning projekti elluviimine peab olema lõppenud 31. oktoobriks 2024.

Taotlemine

Taotlused koos lisadokumentidega saab esitada Saarde Vallavalitsusele **alates 1. veebruarist 2023 kuni 3. aprillini 2023**, kas digitaalselt e-posti aadressile info@saarde.ee või allkirjastatuna paberil aadressile Nõmme tn 22, Kilingi-Nõmme linn, Saarde vald, 86304 Pärnu maakond.

Taotlusvorm, lisadokumentid ja programmi täpsemad tingimused on leitavad Riigi Tugiteenuste Keskuse **veebilehelt** <https://www.rtk.ee/meede-hajaasustuse-programm> ja Saarde valla **veebilehelt** <https://saarde.kovtp.ee/hajaasustuse-programm>.

Lisainformatsioon:

Kaie Sakala,
tel 5307 0296,
kaie.sakala@saarde.ee

Foto: Pärnumaa Spordiliit

Spordiaasta Tähesära

19. jaanuaril 2023. aastal kuulutas Pärnumaa Spordiliit Raimondi restoranis Tähesära galal välja maakonna 2022. aasta parimad sportlased 19 kategoorias.

Aasta rahvaspordiürituse tunnustuse sai **12. kolme koolimaja jooks**. Traditsioonilisel Kilingi-Nõmme kolme koolimaja jooksul liikus 4,75 kilomeetril

asfaltkattega rajal 242 spordisõpra ja paremus selgus 16 võistlusklassis.

Aitäh eestvedaja Kuro Lingile, korraldusmeeskonnale, Kilingi-Nõmme Güm-

naasiumile, Kilingi-Nõmme Spordihoonetele, koostööpartneritele ning kõigile kolme koolimaja jooksul osalenutele!

Saarde Valla Huvikeskuses

Saarde Valla Huvikeskus on alates 2022. aasta novembrist avatud olnud igal nädalal esmaspäevast reedeni, kella ühest päeval kuni kella seitsmeni õhtul. Kuna Huvikeskus pakub mitmeid huvitavaid tegevusi, sealhulgas bändiringi, dj-ringi

ja erinevaid käsitööringe, siis on noorte huvi vaba aja veetmise koha vastu olnud rõõmustavalt suur.

Alates 2023. aasta esimesest veebruarist hakkab Huvikeskus kümme korda kuus erinevaid huvitegevusi läbi viima ka Surju Rahva-

maja Huvitoas. Täpsemad lahtiolekuajad selguvad veebruaris ja nendest teavitatakse sotsiaalmeedia vahendusel.

Huvikeskuses on valminud ka logo.

Saarde Vallavolikogu istungitel

- 15. detsembril 2022**

 - otsustati anda määrus „Arengustrategia „Pärnu-maa 2035+ heakskiitmine“;
 - otsustati anda määrus „Noorte omaalgatuse toetamise kord“;
 - otsustati mitte anda Saarde Vallavalitsusele luba rahalise kohustuse võtmiseks ja kasutuslepingu sõlmimiseks MTÜ-ga Saarde Saunaklubi saunateenuse osutamiseks Kilingi-Nõmme saunas;
 - otsustati anda määrus „Saarde valla kalmistute kasutamise eeskiri“;
 - otsustati muuta arengu- ja planeerimiskomisjoni koosseisu ning kinnitada uueks komisjoni liikmeks Jüri Paukson;
 - otsustati anda määrus „Saarde valla 2022 aasta II lisaelarve“;
 - otsustati lõpetada määru- se eelnõu „Saarde valla 2023 aasta eelarve“ I lugemine ja suunata eelnõu II lugemisele. „Saarde valla 2023 aasta eelarve“ eelnõule muudatuset- tepanekute esitamise tähtaeg
- on 03.01.2023;

 - revisjonikomisjon andis üle- vaate oma tööst.

19. jaanuaril 2023

 - otsustati nõustuda Verston OÜ-le kaevandamisloa and- misega Saarde vallas Ilvese külas Ilvese II liivakarjääris maavara kaevandamiseks;
 - otsustati anda nõusolek aegjärkseks ja sanitaar- raieks Lodja metskond 32 katastriüksusel (kat.tunnus 71101:001:0326) ja Lodja metskond 25 (kat.tunnus 71101:001:0327);
 - otsustati anda määrus „Maa- maksumäärade kehtesta- mine“;
 - otsustati mitte anda mää- rust „Saarde Vallavolikogu 18.04.2018 määruse nr 16 „Pädevuse delegeerimine“ muutmine“;
 - otsustati anda Saarde Valla- valitsusele luba kasutusle- pingu sõlmimiseks;
 - valiti Pärnu Maakohtu rah- vakohtunikukandidaadid.

Eiko Tammist
volikogu esimees

Info elukoha registreerimise kohta

Politsei- ja Piirivalveameti tee- mindused on andnud märku, et ajutist kaitset taotlema või pikendama tuleb palju ukrain- lasi, kes ei tea midagi elukoha registreerimisest. **Ilma elu- kohta registreerimata ei ole võimalik ajutist kaitset piken- dada.**

Kõige lihtsam on oma elu- koht registreerida kohalikus omavalitsuses.

Infot elukoha registreerimise kohta leiab kriis.ee veebilehelt:

Eesti keeles: <https://kriis.ee/>

juulgeolekuolukord-euroopas/ info-ukraina-sojapogenikele/ elukoht

Vene keeles: <https://kriis.ee/ru/situaciya-s-bezopasnostyu-v-evrope/dlya-bezhencev-iz-ukrainy/mesto-zhitelstva>

Inglise keeles: <https://kriis.ee/en/security-situation-europe/ukrainian-war-refugees/place-residence>

Ukraina keeles: <https://kriis.ee/uk-UA/dlya-bizhenciv-z-ukraini/perebuvannya-v-estonii/misce-prozhivannya>

Сведения о регистрации по месту жительства

Департамента полиции и пограничной службы сообщ- ает, что украинцам жела- ющим продлить временную защиту, необходимо зареги- стрироваться по месту про- живания. Проще всего это можно сделать в органах местного самоуправления. Продлить временную защиту без регистрации невозможно.

Информацию о регистра- ции по месту жительства можно найти на сайте kriis.ee:

На эстонском языке: [https://kriis.ee/julgeolekuolukord-](https://kriis.ee/julgeolekuolukord-euroopas/info-ukraina-sojapogenikele/elukoht)

euroopas/info-ukraina- sojapogenikele/elukoht

На русском: <https://kriis.ee/ru/situaciya-s-bezopasnostyu-v-evrope/dlya-bezhencev-iz-ukrainy/mesto-zhitelstva>

На английском: <https://kriis.ee/en/security-situation-europe/ukrainian-war-refugees/place-residence>

На украинском языке: <https://kriis.ee/uk-UA/dlya-bizhenciv-z-ukraini/perebuvannya-v-estonii/misce-prozhivannya>

Riigivara võõrandamine

Maa-amet on välja kuulutanud avaliku elektroonilise enam- pakkumise piirkonnas asuvate kinnisasjade müümiseks. Pak- kumiste esitamise tähtaeg on 31.01.2023. Täpsemat informat- siooni saab Maa-ameti kodule- helt aadressiga www.maaamet.ee.

ee või oksjonikeskkonnas aad- ressil <https://riigimaaoksjon.ee>. Saarde vallast on oksjo- nil Laisiku kinnistu Välja- külas (katastriüksuse tunnus 71201:001:0108, pindala 2,25 ha, sihtotstarve maatulundus- maa 100%).

Saarde Vallavalitsuse istungitel anti järgmised korraldused:

- 21. detsembril**
- kinnitati Kilingi-Nõmme laste- aia „Kröll“ hoolekogu koosseis;
 - otsustati Kilingi-Nõmme las- teaed „Kröll“ ajutiselt sul- geda suvepuhkuseks perioodil 10.07.2023 kuni 23.07.2023;
 - väljastada ehitusluba puidu- töökoja (ehitisregistri kood 10301689) laiendamiseks katu- sealuse rajamisega asukohaga Pärnu maakond, Saarde vald, Marana küla, Marana (katastri- tunnus 71101:001:0400);
 - väljastada ehitusluba Saarde vallas Jaamakülas Segasumma kinnistul (katastritunnus 71201:001:0516) asuva aida (ehi- tisregistri kood 103039871) lam- mutamiseks;
 - väljastada ehitusluba Pärnu maa- konnas Saarde vallas Kalda külas Sääsenurga kinnistule (katastri- tunnus 71201:001:0507) aida (ehitisregistri kood 121395745) püstitamiseks;
 - väljastada ehitusluba Saarde val- las Tõlla külas Töökoja kinnistul (katastritunnus 71101:005:0069) asuvate mitteeluhoonete (ehi- tisregistri kood 103019155 ja 103019156) lammutamiseks;
 - sotsiaalhoolekande küsimustes;
 - lugeda nõuded lootusetuteks ja eemaldada bilansist;
 - muuta OÜ-ga Surju PM (10208799) Saarde vallas Surju Teeninduskeskuses aadressil Valla, Surju küla, Saarde vald äriruumi kasutamiseks sõlmitud üürileping tähtajatuks ja kehtes- tada alates 01.01.23 uueks üüri- hinnaks 1,00 eurot m²;
 - pikendada OÜ-ga Handma- debyS (16430056) Saarde vallas Surju Teeninduskeskuses aad- ressil Valla, Surju küla, Saarde vald, teisel korrusel asuva äri- ruumi kasutamiseks üürileping kuni 31.12.2023 üürihinnaga 2,50 eurot m²;
 - muuta Saarde Vallavalitsuse 16.11.2022 korraldust nr 2-3/565 „Üürilepingu muutmine“;
 - eraldada Saarde valla eelarve 2022. a reservfondist 25 384 eurot euribori tõusust tulenevalt suurenenud laenuintressidest, talvise teehoolduse mahu oluli- sest kasvust ja Kilingi-Nõmme kesklinna pargi geodeetilise alusplaani valmimisest tingitud kulude katteks;
- 4. jaanuaril**
- muuta teeregistrisse kantud Saarde valla tervikteed ja nende andmed;
 - anda kasutusluba Pärnu maa- konnas Saarde vallas Väljakülas Viigi kinnistule (katastritunnus 71101:006:0133) rajatud päike- seelektrijaama (ehitisregistri kood 221392171) kasutusele võt- miseks;
 - kinnitada noorte omaalgatuse toetamise taotluse ja aruande vormid;
 - otsustati edastada volikogule otsuse eelnõu „Arvamuse and- mine Ilvese II liivakarjääri kae- vandamisloa taotluse kohta“;
 - väljastada ehitusluba puurkaevu (ehitisregistri kood 291672662) rajamiseks Alevi tee 16 (katast-

- ritunnus 71101:006:0004) kin- nistule Allikukivi külas Saarde vallas Pärnu maakonnas;
 - väljastada ehitusluba puurkaevu (ehitisregistri kood 291672786) rajamiseks Vahtramäe (katast- ritunnus 78201:001:0273) kin- nistule Laiksaare külas Saarde vallas Pärnu maakonnas;
 - väljastati ehitusluba puurkaevu (ehitisregistri kood 291673119) rajamiseks Kase tee 12 (katast- ritunnus 71201:001:0061) kin- nistule Tali külas Saarde vallas Pärnu maakonnas;
 - kehtestada hajaasustuse prog- rammi 2023. a taotlusvoorus toetatavate valdkondade priori- teetsus ning moodustati toetuse saamiseks esitatud taotluste hindamiseks ja toetatud projek- tide menetlemiseks 6-liikmeline komisjon;
 - kinnitada vormid „Taotlus haua- platsi saamiseks“ ja „Hauaplatsi kasutusleping“;
 - kuulutada välja riigihange „Kilingi-Nõmme Gümnaasiumi rekonstrueerimine“ (viitenum- ber 259009) projekteerimistööde teostamine ja viia see läbi avatud hankemenetlusena;
 - kuulutada välja riigihange „Kilingi-Nõmme Tervise- ja Hoolduskeskuse hoone energia- tõhususe parandamine“ (viite- number 259005) ja viia see läbi avatud hankemenetlusena;
 - kinnitada Pärnu maakonnas Saarde vallas Kilingi-Nõmme linnas asuv Pärnu tn 62 hoo- nestatud kinnistu (registriosa nr 4297350, katastritunnus 30601:002:0021, sihtotstarve ühiskondlike ehitiste maa 100%, pindala 1268 m²) kinnistu võõ- randamiseks korraldatud ava- liku kirjaliku enampakkumise protokoll ja tunnistada avalik kirjalik enampakkumine nurju- nuks, kuna enampakkumisele ei esitatud ühtegi pakkumist;
 - otsustati edastada volikogule määru- se eelnõu „Saarde Valla- volikogu 18.04.2018 määruse nr 16 „Pädevuse delegeerimine“ muutmine“;
 - seada tähtajatu sundvaldus Ene- fit Connect OÜ (registrikood 16130213) kasuks Pärnu maa- konnas Saarde vallas asuvatele Rabametsa-Ilvese tee kinnistule (katastritunnus 75601:001:0435), Sääse tee kinnistule (katastri- tunnus 75601:005:0232) ja Peedi tee kinnistule (katastritunnus 71201:001:0014);
 - algatada sundvalduse seadmine Enefit Connect OÜ kasuks (7 juhul);
 - otsustati edastada volikogule määru- se eelnõu „Maamaksu- määrade kehtestamine“;
 - lõpetada täisealisele isikule hoolduse seadmise ja hooldaja määramine;
 - lõpetada koduteenuse osutamise leping;
 - viia läbi Saarde vallas Kilingi- Nõmme linnas asuva Pärnu tn 62 hoonestatud kinnistu (regist- riosa nr 4297350, katastritunnus 30601:002:0021, sihtotstarve ühiskondlike ehitiste maa 100%, pindala 1268 m²) avalik kirjalik
- elektrooniline enampakkumine alghinnaga 53000 (viisküm- mend kolm tuhat) eurot;
 - otsustati edastada volikogule otsuse eelnõu „Nõusoleku and- mine“.
- 11. jaanuaril**
- kinnitada Saarde valla huviha- riduse ja huvitegevuse 2023. a kava;
 - kehtestada Saarde Valla Huvi- keskuse hinnakiri;
 - kinnitada „Kilingi-Nõmme lin- nakeskuse avaliku ruumi arhi- tektuurivõistlus“ võistluseeskiri ja võistlusülesanne, ideekon- kursi žürii koosseis, ideekon- kursi žürii asendusliikmed, ideekonkursi auhinnafond ja otsustati välja kuulutada riigi- hange „Kilingi-Nõmme linna- keskuse avaliku ruumi arhi- tektuurivõistlus“ (viitenumber 258921) ja viia see läbi avatud ideekonkursina;
 - sotsiaalhoolekande küsimustes;
 - jagada Pärnu maakonnas Saarde vallas Surju külas asuv Vana-Aruotsa (katastritunnus 75601:001:0016, kinnistu regist- riosa nr 1067306) ja määrata Vana-Aruotsa katastriüksuse jagamisel tekkivate katastriük- suste lähiaadressid, sihtotstar- bed ja aadressid;
 - otsustati edastada volikogule otsuse eelnõu „Rahalise kohu- tuse võtmine ja loa andmine kasutuslepingu sõlmimiseks“.
- 18. jaanuaril**
- jagada Pärnu maakonnas Saarde vallas Väljakülas asuv Pikkori katastriüksus (katastritunnus 71101:006:0141, kinnistu regist- riosa nr 841606) ja määrata Pikkori katastriüksuse jagami- sel tekkivate katastriüksuste lähiaadressid, sihtotstarbed ja aadressid;
 - anda kasutusluba rekonstruee- ritud katusega külamajahoone (ehitisregistri kood 103040385) kasutusele võtmiseks asukohaga Külamaja, Lähkma küla, Saarde vald, Pärnu maakond (katastri- tunnus 75601:006:0009);
 - viia läbi Saarde vallas Kamali külas asuva Karjääri kinnistu (registriosa nr 2602206, katast- ritunnus 71101:004:0083, siht- otstarve Mäetööstusmaa 100%, pindala 12,83 ha) avalik kirjalik elektrooniline enampakkumine alghinnaga 210 000 (kakssada kümme tuhat) eurot;
 - täiendada Osatühing Saarde Kommunaal hinnakirja alates 01. jaanuarist 2023 vastavalt taotlusele ja lisada 16.11.2022 korralduse nr 2-3/572 lissasse lumefreesi kasutamine 1 tund 29,17 eurot ilma käibemaksuta ja 35 eurot koos käibemaksuga;
 - kinnitada Saarde valla halduster- itooriumil paiknevate maksus- tatavate maatükkide maksusta- mishinna aktid nr 16072-24204, mis on koostatud maamaksu infosüsteemis;
 - sotsiaalhoolekande küsimustes.

Küllli Veber
vallasekretär

Uus planeering seab Pärnu ja Rapla maavarade kaevandamisele piirid ja tingimused

Valitsus on algatanud Rapla- ja Pärnumaa maavarade teemaplaneeringu, millega pannakse paika pikaajalisem plaan maakondades leiduvate maavarade säästlikuks ja vajaduspõhiseks kasutuselevõtuks.

Me kõik teame, kui oluline on keskkond, samas tuleb meil endile kindlustada ehituseks ja teederajamiseks materjal. Siin on vajalik tasakaalustatud lahendus, mis arvestab ühtviisi nii keskkonnale avalduvate kui sotsiaalmajanduslike mõjudega. Just sellist võimalust pakub algatatud teemaplaneering – leida kompromiss looduskaitsepiirangute, kaevandamisvõimaluste ja kohalike inimeste huvide vahel Rapla- ja Pärnumaal.

Maavarade kasutus keskkonda hoides

Hetkel on mõlemas piirkonnas käimas maakonnaplaneeringu koostamine, mille üheks ülesandeks ka maardlate ja kaevandamisaladele kasutustingimuste seadmine. Algatatud maavarade teemaplaneering määratlebki ära nii olemasolevad kui tulevikus olulised karjäärid ning lahendus töötatakse välja koostöös kohalike omavalitsuste, ettevõtjate ja inimestega, et ennetada konflikte maardlate, rohevõrgustiku, asus-

tuse, väärtuslike maastike ja põllumajandusmaade omavahelisel kattumisel.

Seega, planeeringut on vaja, et keskkond oleks kaitstud ja maavaradega varustatus tagatud. Ühelt poolt suunab riik ressurside ratsionaalset ning säästlikku kasutamist oma huvide realiseerimiseks, teisalt võimaldab planeerimine vähendada olulisi negatiivseid keskkonna-, sotsiaalseid ja majanduslikke mõjusid. Planeeringu koostamise käigus hinnatakse selle elluviimisega kaasnevaid majanduslikke, kultuurilisi, sotsiaalseid, looduskeskonnale ja inimeste tervisele avalduvaid mõjusid ning vajadusel tehakse ettepanekud kaitsealade ning kaitsealuste objektide kasutamistingimustele.

Puudutab 11 omavalitsust

Teemaplaneeringu ala on kokku 8384 km² ning see hõlmab mõlemat maakonda koguulatuses. Planeeringu-ala alla jäävad Rapla, Märjamaa, Kohila, Kehtna, Tori, Saarde, Põhja-Pärnumaa, Lääneranna, Kihnu ja Häädemeeste vallad ning Pärnu linn.

Samasugune maakonnaplaneeringu teemaplaneering on koostamisel Harju maakonnas ning on kavas

algatada järgnevatel aastatel ka teistes Eesti maakondades.

Kõik on oodatud kaasa rääkima

Teemaplaneeringu valimine võtab aega ning selle kokkupanek toimub pikemaajaks kaasates kõiki osapooli ja huvigruppe.

Planeerimisprotsess on avalik, igal inimesel on õigus selles osaleda ning soovi korral ettepanekuid esitada. Materjalid pannakse tutvumiseks välja ning korraldatakse avalikud arutelud, kuhu huvilised on oodatud osalema. Avalikkust kaasatakse üldjuhul protsessi planeerimise- ja seadustatud üldiste teadete kaudu.

Kõigil, kel soov teateid saada isiklikult, palume edastada oma kontaktandmed (nimi, posti või e-posti aadress, organisatsiooni esindamisel selle nimi) e-postile alan.rood@fin.ee, tel 715 5805.

„Rapla maakonnaplaneeringu 2030+“ ja „Pärnu maakonna planeeringu“ maavarade teemaplaneeringut ja selle keskkonnamõju strateegilist hindamist korraldab Rahandusministeerium, kelle kodulehelt saab värskemaid infot.

Alan Rood

Rahandusministeeriumi ruumilise planeerimise osakonna nõunik

Seenioride mess tuleb taas!

Üle paari aasta tuleb taas **seenioride vabaajamess**, mis on 12. veebruaril kell 12-16 Pärnus Kaubamajakas! Liikumisaastale mõeldes on seekordne messiprogramm liikumisele pühendatud ja tutvustab eri liikumisharrastusi, -võimalusi ja harjutusi ning ka seda, kuidas püsida terve, et saada liikuda.

Messiprogrammi aitavad tüürida kaks Reeta: armastatud ja tuntud **Reet Linna** ning Pärnus aastaid nii suuri kui väikseid liikumist armastama pannud **Reet Parind**.

Seenioride vabaajamess aitab leida väarikale eale sobivaid tegevusi ja uusi tutvavaid! Pane selga liikumist võimaldavad vabaajariided ja saa osa terviseharjutustest, tantsust, käsitöötubadest ning muudest vahvatest tegevustest.

Mess on külastajatele tasuta ja oodatud on 60+ proudad ja härrad. Kutsume ka peresid ja noori oma eakaid esivanemaid kaasa võtma ja messile tooma!

Mess on pühapäeval, 12. veebruaril 2023 Pärnu Kaubamajakas.

Mess koondab Pärnu käida-

vamasse paika eripalgelised väarikale eale sobivad tegevusvõimalused: kultuuri-, vabaaja- ja sporditegevuste pakkujad ning terviseteevõtjad ja meelelahutuse pakkujad.

Mess annab hea ülevaate seenioridele mõeldud tegevustest ja teenustest. Messilt leiab nii liikumisvõimalusi, muusika-, kunsti- ja käsitööõränge, nõuandeid aktiivsuse säilitamiseks ning tervise turgutamiseks. Tutvuda saab taastus- ja heaoluvõimalustega, haridusvõimalustega ning päevaja kogukonnakeskuste tegemisega.

Messilaval rullub lahti värikas programm.

Messi info veebis: <https://turundustugi.ee/seenioride-vabaajamess-2023>

FB-s: <https://www.facebook.com/seenioridemess>

Pilte mõõdnud meeleolukatest messidest leiab aadressilt <https://www.facebook.com/seenioridemess/photos>

60+ eale sobivate tegevuste ja teenuste pakkujail on võimalus veel messiga liituda, registreerimisvormi leiab veebist: <https://turundustugi.ee/seeniorid>

SEENIORIDE VABA AJAMESS

12. veebruar
kl 12-16 Pärnus
KAUBAMAJAKAS

Seenioride vabaajamess aitab leida väarikale eale sobivaid tegevusi ja uusi tutvavaid!

Pane selga liikumist võimaldavad vabaajariided ja saa osa terviseharjutustest, tantsust, käsitöötubadest ning muudest vahvatest tegevustest. Mess on tasuta!

www.turundustugi.ee/seeniorid

turundustugi.ee/eksponendile.

Messi korraldajad: MTÜ Eesti Huviala-agentuur, MTÜ Galerii ja Tegevuskeskus Cental. Toetajad: Kaubamajakas, Kommipomm, Kadarbiku.

Lisainfo:

Piret Hallik-Sass,

tel +372 5660 5860, piret@turundustugi.ee

Saarde Vallavalitsus

OTSIB OMA MEESKONDA

KINNISVARA-, HANGETE- ja ARENDUSSPETSIALISTI

Tööülesanded ja nõuded ametikohale on
kirjeldatud ametijuhendis aadressil <http://atp.amphora.ee/saardevv/index.aspx?itm=243680>

Omalt poolt pakume:

- huvitavat, mitmekülgset ja vastutusrikast tööd
- võimalust eneseteostuseks ja erialaseid koolitusi
- osalist kaugtöö võimalust
- puhkust 35 kalendripäeva

Saada oma CV, motivatsioonikiri ja haridust tõendavate dokumentide koopiad e-posti aadressile info@saarde.ee

Kuulutus on aktiivne kuni sobiva töötaja leidmiseni

Kontaktisik on vallavanem Külli Karu, tel 5551 9611, e-post kylli.karu@saarde.ee

Saarde Vallavalitsus

OTSIB OMA MEESKONDA

EHITUSSPETSIALISTI

kelle peamiseks ülesandeks on planeerimis-, projekteerimis- ja ehitusalase tegevuse korraldamine ja koordineerimine ning ehitusseadustiku ja muude sellealaste õigusaktide nõuete täitmise tagamine Saarde vallas

Täpsemad tööülesanded ja nõuded ametikohale on
kirjeldatud ametijuhendis aadressil www.saarde.ee → Juhtimine → Kontaktid → Ehitusspetsialist

Omalt poolt pakume:

- huvitavat, mitmekülgset ja vastutusrikast tööd
- võimalust eneseteostuseks ja erialaseid koolitusi
- osalist kaugtöö võimalust
- puhkust 35 kalendripäeva

Saada oma CV, motivatsioonikiri ja haridust tõendavate dokumentide koopiad e-posti aadressile info@saarde.ee

Kuulutus on aktiivne kuni sobiva töötaja leidmiseni

Kontaktisik on vallavanem Külli Karu, tel 5551 9611, e-post kylli.karu@saarde.ee

Vallavara müük

Saarde Vallavalitsus müüb avalikul kirjalikul elektroonilisel enampakkumisel Saarde vallas Kilingi-Nõmme linnas asuvat Pärnu tn 62 hoonestatud kinnistut (registriosa nr 4297350, katastritunnus 30601:002:0021, sihtotstarve ühiskondlike ehitiste maa 100%, pindala 1268 m²). Kinnistul asub kaks

hoonet (EHR103029079 ja EHR 103029081).

Enampakkumine viiakse läbi üldkasutatava andmesidevõrgu vahendusel Osta.ee portaalis, enampakkumise tähtaeg on 10.02.2023 kell 10:00. Enampakkumise alghind on 53 000 eurot ja tagatistrahva on 10% alghinnast ehk 5300 eurot.

Foto: Kai Utt

Maamaksust 2023. aastal

Saarde Vallavolikogu 19.01.2023 määrusega nr 28 kehtestati Saarde valla haldusterritooriumil 2023. aasta **maamaksumääraks 2,5%** maa maksustamishinnast välja arvatud **haritava maa ja loodusliku rohumaa** maamaksumäär, mis on **2,0%** maa maksustamishinnast. Võrreldes 2022. aastaga tõusis haritava maa ja loodusliku rohumaa maamaksumäär 0,3% võrra (2022. aastal oli maamaksumäär 1,7% maa maksustamishinnast).

Maamaksu alampiir kehtiva maamaksuseaduse kohaselt on 5 eurot, alla selle summa maamaksu ei määrata ja maksuteadet ei väljastata. Tulenevalt maamaksuseadusest väljastab Maksu- ja Tolliamet maksu- maksjale maksuteate tasumisele kuuluva maamaksu summa kohta hiljemalt 15. veebruariks. Maksu maksja,

kes ei ole maksustamis- aasta maamaksuteadet 25. veebruariks kätte saanud, on kohustatud sellest 30 päeva jooksul teavitama Maksu- ja Tolliametit. Kui maksu maksja ei ole saanud ühtegi maamaksuteadet, on ta kohustatud kirjalikult või elektrooniliselt teatama maa asukohajärgsele valla- või linnavalitsusele enda omandis või kasutuses oleva maa suuruse ja sihtotstarbe.

Juhul kui maksuteates on maksustatava maakasu- tuse või maksu maksja andmed ebatäpsed või ei ole maksuteadet 25. veebruariks kätte saadud, palume andmete kontrollimiseks ja korrigeerimiseks pöörduda Saarde Vallavalitsusse telefonil 5349 4259 või e-posti aadressil martti.rooden@saarde.ee.

Martti Rooden
haldusnõunik

Aeg tunnustada Pärnumaa tublisid tegijaid

Palun võta hetk aega meenutamiseks:

- kes on Pärnumaa silmapaistvaim sotsiaalvaldkonna töötaja;
- kes panustab nõu, jõu või eurodega sotsiaalvaldkonda;
- kelle ettevõtmine või mis tegu on kaasa aidanud

sotsiaalse elukeskkonna rikastamisele ning täius- tamisele;

- kes või mis edendab ter- vist.

Anna nendest teada hiljemalt 6. veebruaril 2023 aadressil <https://cdn.jotfor.ms/203132884050043>.

Biojäätmete eraldamine muust prügist aitab säilitada puhast loodust

Kuigi biojäätmete liigiti kogumine on kohustuslik juba aastaid, jõuab endiselt suur hulk toidujäätmeid segaolmejäätmete konteinerisse. Nii läheb raisku suur kogus väärtuslikku toorainet – , biojäätmest tehakse komposti ja biog- aasi, mida saab kasutada elektri tootmiseks, maja- pidamise kütmiseks või autode kütusena.

Segaprügi konteinerisse visatud biojäätmelised satuvad prügimäele. Kapsastest ja kartulitest tekib prügila anaeroobsetes tingimustes kange nõrgvesi ja eraldub kasvuhoonegaasi metaani. Kasvuhoonegaasid põhjustavad kliimamuutusi ja prügilate põlenguid. Prügila- las on metaani teket väga lihtne ära hoida, kogudes oma biojäätmelised teistest jätmetest eraldi.

2019. aastal läbi viidud uuringust selgus, et bio- jätmeid on segaolmejäätmeliste hulgas lausa 31,7%. Kui koguksime selle massi eraldi, väheneks järsult prügimäel ladestata- vate jätmeteliste maht ja nende käitlemise kulud.

Segaolmejätmetesse visatud kartulikoorest ei saa aga kahjuks kunagi väärtuslikku komposti. Uuesti ringlusesse ja kom- postiks jõuavad ainult need

biojäätmelised, mis on juba tekkekohal eraldi kogutud. Segaolmejätmetelise sekka visatud biojäätmelised määri- vad ära pea kogu jätmetelise massi ja võtavad sellega võimaluse ka muude mater- jalide ringlussevõtuks.

Kompostides võib vähendada tekitatavat prügi lausa poole võrra. See on lihtne ja looduslik protsess, mille käigus tarbivad bak- terid, mikroorganismid, seened ja ka vihmaussid eri päritoluga orgaanilist materjali. Eramajad saavad biojätmeid kompostida oma aias. Seejuures tuleb eelnevalt tutvuda kohaliku omavalitsuse jättemehool- duseeskirja nõuetega kom- postrile ja selle asukohale. Enamasti võib tiheasustus- alal toidu- ja köögijätmeid kompostida ainult kinnises kompostis kahjurit, loo- made ja lindude eest kaits- tult. Biolagunevaid aia- ja haljastujätmeid võib kom- postida ka lahtiselt kompos- tiaunas.

Kohaliku omavalitsuse üks ülesannetest on jät- metelise liigiti kogumise kor- raldamine. Liigiti kogu- mist võib korraldada nii jätmeteliseamades jätmeid vastu võttes kui ka erilli- giliste jätmetelise veoga iga maja juurest. Pikka aega oli jätmetelisevedu paljudes oma-

valitsustes korraldatud nii, et majade eest seisis vaid üks segaolmeprügi kontei- ner. Viimastel aastatel on aga kasvanud nende oma- valistuste hulk, kes on kor- raldanud biojätmetelise veo ja kortermajade juurde on või- malik tellida ka biojätmetelise konteiner.

2024. aasta algusest peab saama kõikjal Eestis bio- jätmetelise ära anda. Kõikides majapidamises, tootmiset- tevõtetes ja asustustes peab

olema võimalik biojätmetelised visata selleks ettenähtud konteinerisse. Biojätmetelise äraveoga ei pea liituma need majapidamised, kus kohapeal kompostitakse.

Seega saab igaüks meist anda panuse, et väärt kraami saaks uuesti kasu- tada ning kliimamuutust pidurdada. Ärge laske väärtuslikku materjali raisku ja alustage biojätmetelise liigiti kogumist juba täna!

- Biojätmetelise hulka kuuluvad nii köögis tekkivad toidujätmeid kui ka aias tekkivad taimed, lehed, oksad. Biojätmetelised on näiteks puu- ja köögiviljad ning nende koorimisjäätmeid, pagaritooted (leib, sai jmt), liha- ja kalajätmeid, kohvi- ja teepuru koos paberfiltriga, määratud papp ja paber, pabermassist munakarbid, majapidamis- paber ja pabersalvrätid, toataimed (sh muld ja lõikelilled).

- Biojätmetelise hulka ei kuulu: vedelikud (piimatooted, supid, toiduõli jms), tolmuimejakotid, kiletatud/vahatatud pinnaga paber, ühekordsed toidunõud ja -pakendid (ka biolagunevad), tekstiil ja nahk, suitsukonid, metall-, plast- ja klaaspakendid, ohtlikud jätmetelised.

- Biojätmeteliseid ei tohi konteinerisse panna tavalises kilekotis (sest see ei lagune) ega läbipaistmatus/ mustas kotis. Parim lahendus on panna need lahtiselt konteinerisse ja kilekott visata olmejätmetelise. Kasutada võib ka biolagunevaid või paberist kotte.

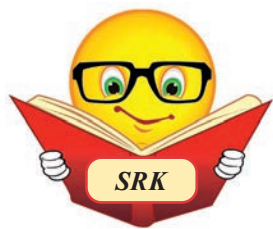
- Lisainfo kompostimise kohta on leitav veebilehel kompostiljon.ee.

- Infot, kuhu viia oma jätmetelised, leiab veebilehelt kuhuvia.ee.

- Kohalike võimaluste kohta uuri valla kodulehelt ja jättemehoolduseeskirjast.

Surju raamatukogus

Detsembris sai läbi raama- tukogude aasta, kus anti teatepulk üle **2023. aastal startivale liikumisaastale – Kultuuriministeeriumi teema-aasta järjekord jõuab liikumisharras- tuseeni.** „Raamatukogude aasta“ on tõstnud raama- tukogud ja nende tegevuse esile ning andnud olulise tõuke edasiseks arenguks. Raamatukogud ei ole enam ainult raamatute hoidmise kohad, vaid aina enam ka inimeste hoidmise kohad - paljudest raamatukogu- dest on saanud olulised kogukonnakeskused. „Ter- vele vaimule peab olema koduks aga terve keha – algaval liikumisaastal võiks igaüks just sellest mõttest tõukuvalt enda samme seada,“ ütles kul- tuuriminister Piret Hart- man.

Liikumine on tegevus, mis saadab meid kogu elu ning on otseselt seotud meie kõige kallima vara ja meie isikliku vabaduse – TERVI- SEGA! Liikumisaasta ees- märk on tekitada rohkem huvi liikumisharrastuse ja tervislikumate eluviiside vastu. Põhitähelepanu põo- ratakse mitteaktiivsetele inimestele, lastele, noortele, peredele ning kesk- ja vane- maelistele. Liikumisaasta sõnumi levitamisel ja tege- vuste elluviimisel nähakse rolli neil institutsioonidel, mis saavad inimese iga- päevaelu valikuid laiemalt mõjutada ja kujundada. Tegevuste kavandamisel jäetakse sõnad „sport“ ja „võistlus“ tagaplaanile ning soovatakse näidata, et lii- kuda tuleks eelkõige hea enesetunde ning tervise nimel.

Raamatukogud alusta- sid liikumist juba eelmisel suvel. Raamatukogud olid ratastel, tänavatel ning osa- leti erinevatel festivalidel ja üritustel. Toimus mäng „Avasta Eesti raamatuko- gusi“, kus osalejad külas-

tasid erinevaid raamatu- kogusid üle Eesti, kogudes raamatukogude templeid.

Meil kõigil on oma roll liikumiskultuuri kujunda- misel läbi isikliku eeskuju – liikumist ja tervislikke eluviise toetava keskkonna loomine ning mõtteviisi soodustamine. Raamatuko- gud toetavad vastava kir- jandusega, mida saab kohal lugeda ja kaasa laenata. Lii- kumisaasta on hea võima- lus selleks, et viia ellu üks väike liikumisega seotud muutus. Liikumispööre on vajalik ja võimalik!

Kirjarahva tähtpäevi jaanuaris:

* **30.01** möödub **ANTON HANSEN TAMMSAARE** sünnist 145 aastat, see on ka **EESTI KIRJANDUSE PÄEV**, mis on nüüd **muu- detud riiklikuks täht- päevaks**. Vargamäe muu- seumis toimuvad erinevad üritused A. H. Tammsaare 145. sünniaastapäeva tähis- tamiseks ja toimub Eesti kirjanduse pidunädala, **30.01-04.02 EESTI KIR- JANDUSE PIDUNÄDAL**,

avamine.

* Mängunurgas on üle- val **lastejoonistuste näitus „MULLE MEELDIB...“**, aasta jooksul kogutud joo- nistused nüüd nähtavale!

* **01.02.23 kell 10.30 KERAAMIKA ÕPI- RING**, juhendaja keraamik Ene Tapfer.

* Raamatukogus on lugejatele kasutada 8644 raamatut, Saarde Sõnumid ja teised ajalehed nii paber- kandjal kui digipakettidena ja 19 ajakirja, mida saab kohapeal lugeda ja koju lae- nata. Perioodika nimekirja ja teenustega (on olemas mustvalge- ja värviprin- ter, koopiamasin, skanner, laminaator) saab tutvuda **kodulehel raamatukogu. surju.ee**. Küllastajate kasu- tuses on arvutid ja ruum omaette töötamiseks-õppi- miseks. Raamatukogutöö- tajad on abiks ja vahenda- jaks eriteenuste kasutamisel ja e-riigiga suhtlemisel.

Kohtume raamatukogus!

Riita Lillemets

PÄRNUMAA
AASTA SOTSIAALVALDKONNA
TUNNUSTUSED 2022

SOTSIAALVALDKONNA TÖÖTAJA

Tunnustuse eesmärgiks on väärtustada maakonna sotsiaalvaldkonnas tegutsevat isikut, kes oma tööalase või ühiskondliku tegevusega on panustanud valdkonna arendamise ja on silma paistnud erilise tulemuslikkusega.

SOTSIAALVALDKONNA TOETAJA

Tunnustuse eesmärgiks on märgata ja tunnustada organisatsiooni või inimest, kes oma materiaalse panusega või vabatahtliku tööga on kaasa aidanud maakonna sotsiaalvaldkonna edendamisele.

AASTA SOTSIAALVALDKONNA TEGU

Tunnustuse eesmärgiks on märgata isiku, meeskonna või organisatsiooni ettevõtmist või tegevust, mis on oluliselt kaasa aidanud maakonna või omavalitsuse elanike sotsiaalse elukeskkonna rikastamisele ning täiustamisele.

AASTA TERVISEDENDAJA

Aasta tervisedendaja tiitliga pärjatakse tublit inimest või organisatsiooni, kes on silma paistnud tervist edendava algatuse, eeskuju või terviseliku elustiiliga.

* Ettepanekute esitamise tähtpäev on 6. veebruar 2023.
* Komisjonil on õigus auhinnad ümber jagada või jätta välja andmata.

PÄRNUMAA OMavalitsuste Liit
Pärnumaa omavalitsuste liit

Kilingi-Nõmme Tervise- ja Hoolduskeskus

Advendiaeg 2022

Selle aasta advendiaeg algas juba novembri lõpuga. Maja sai nii seest kui väljast jõulumeeleoluga rikastatud. Avasime näituse „Mul meeles veel...“, kus aukohal oli päris kuusk eestiaegsete ehete. Lisaks mannerg, lähker, päsmer jne. Kõik esemed meie hoolealuste lapse- ja nooruspõlvest. Tore oli kuulda rõõmsat kõnelust – „No kes siis seda ei tea! See ju...“ Aga tõepoolest tänaseks päevaks on palju asju elust kõrvale jäänud, aga nemad teavad!

Kuu keskel alustasime tegevusteraapia raames piparkookide valmistamise ja kaunistamisega. Külaskäis meeleolu loomas Önnela „Patlasega“, kus laulab teiste seas hoogsalt kaasa meie vanemõe Rita ema. Kontserdi järgsed muljed olid väga head!

Üllatus oli suur, kui postiga saabusid lauale Pärnu Raeküla Kooli 1. klassi õpilaste tehtud jõulutervituskaardid! Telefoni teel võttis ühendust meie endine kokk Karme ja soovis üle anda Saarde kodutütarde ja naiskodukaitses Saarde jaoskonna naiste tehtud kaardid. Perekond Alp Audrust saatis hulgaliselt lastega valmistatud kaarte. Tervitusi jätkus kõigile isegi mitme kaardiga. See loob meeleolu eakatele ja annab teadmise lastele, et elu jätkub ka peale noorust. Uut saatetist saades kerkis pähe küsimus – miks meile? Kas neil on olnud mingi side meiega...?! Igal juhul tänusõnad neile edastatud!

Advendiaja lõpetasime „Väarikate jõulukohvikuga“. Menüüs oli mulksukannu kohv, pannkoogid moosiga, kirju koer, rosolje, kiluleib, seenepirukas, jõulunaps jm. Kokku 18 valikuvõimalust. Lauda kattes üllatasid oma valmistatud roaga, ka need töötajad, kellele eelnev kokkulepe

puudus! Kelneriks kohanenud töötajad jagasid meelepärasteid jõuluampse. Ka eelnevalt kohvikukülastusest loobuda soovijad lahkusid positiivse meeleoluga. See oli meie panuseke inimestele, kes ei saa tervise halvenemise tõttu jõuluaega koduseinte vahel veeta.

Pikk kirjalik tänuavaldus üle 90 aastasele hoolealusele meie töötajatele annab jaksu edasi

tegutseda. See oli hingest-hingest läinud mõttevahetus!

Taas on kõik töötajad oma panuse andnud ja hoolealused selle vastu võtnud. Loodame, et hoolimise tunne ravi kõrval annab väikesegi panuse tervise keerdkäikudega toime tulla.

Ilusat uut aastat!

Kristi Sutt

SA Kilingi-Nõmme Tervise- ja Hoolduskeskus

Kilingi-Nõmme Gümnaasium

E-sigaret – kas hunt lambanahas?

Mis on e-sigaretid ehk elektroonilised sigaretid?

E-sigaretid on patareidega töötavad seadmed, mis hoiavad ja soojendavad e-vedelikke, mille tulemusel eraldub aerosool, mida kasutajad sisse hingavad. E-vedeliku aurustamine toimub kõrgel temperatuuril. Keemilised segud võivad olla nii nikotiiniga kui ka ilma.

E-sigaretid on tervist kahjustavad seadmed ja sarnaselt teiste uimastitega on alaealistele keelatud ning koolikeskkonnas ja üritustel tuleb nendega tegeleda samamoodi nagu teiste uimastitega (suits, alkohol, narkootikumid).

Seaduse järgi on e-sigarettide omamine, müük ja tarvitamine alaealistele keelatud. Tegemist on tubakaga sarnaselt kasutatava tootega.

E-sigarettide tootjad on kasutusele võtnud sõna veipimine, et tekitada tarvitajas tunne, nagu polekski tegu suitsetamisega. E-sigaretid võivad välja näha nagu traditsioonilised sigaretid, sigarid või igapäevased esemed nagu USB-pulgad või isegi pastakad.

Tegelikult reageerib inimese organism e-sigaretile üsna samamoodi kui tavalisele sigaretile. Lisaks suurendavad need võimalust haigestuda vähki ja südame-veresoonkonna haigustesse. E-sigareti tarvitamisel hingatakse sisse erinevaid keemilisi ühendeid, seal on neid ühendeid piisavalt, et haigusi esile kutsuda. E-sigareti vedelikud on inimese rakkudele mürgised, kusjuures mürgisuse määr sõltub nii nikotiini kogusest kui ka kasutatud maitse- ja lisaainetest. Teistest ohtlikumaks on osutunud näiteks kaneeli- ja tubakamaitseline e-sigareti täitevedelik. E-sigarettide tarvitamine mõjub negatiivselt meie hingamisteedele, soodustab hingamisteede põletikke ja vähendab immuunsüsteemi kaitsevõimet viiruste vastu. Vaatlusuuringutest on leitud seos e-sigareti ja müokardiinfarkti, südame isheemiatõve, insuldi ja kroonilise obstruktiivse kopsuhaigusega.

Mis on e-sigaretis?

E-sigareti suitsust on leitud mitmesuguste metallide peenosakesi, nt rauda, hõbedat, tina, niklit, alumiiniumi, vaske, pliid ja kroomi. Uuringud kinnitavad, et e-sigarettide tarvitamisel väljahingatav emissioon sisaldab olenevalt tootest mitmesuguseid mürgiseid aineid ja nikotiini.

Emissioon, mida e-sigareti tarvitajad sisse ja välja hingavad, mõjutab ka kõrvalseisvate inimeste tervist, tehes neist passiivsed suitsetajad. On leitud, et e-sigareti vedelikud, mida reklaamitakse kui nikotiinivabu, võivad sisaldada siiski nikotiini.

Nikotiin on tugevat sõltuvust tekitav aine ja kahjustab arenevat aju. Inimese aju areneb kuni

25. eluaastani, see muudab noore nikotiinisõltuvuse suhtes eriti haavatavaks. Nikotiini nagu ka alkoholi tarvitamine kahjustab ajuosi, mis vastutavad tähelepanu ja õppimisvõime ning meeleolu ja emotsioonide kontrolli eest. Need on just need ajuosad, mis toetavad keerukamate funktsioonide arengut ja on noortel alles arenemas. Iga kord, kui uus mäluühendus luuakse või õpitakse uusi oskusi, tekivad ajurakkude vahel tugevamad ühendused ehk sünapsid. Noore aju loob sünapseid kiiremini kui täiskasvanu aju. Nikotiin muudab nende sünapside moodustumist ja seda, millised ühendused on tugevamad (nt tarvitamiskäitumisest tulenevalt). Nikotiini kasutamine teismeeas võib suurendada tulevikus teistest uimastitest sõltuvuse riski.

Nikotiinivaba e-sigareti tarvitamine jälgendab suitsetamist ja soodustab nn psüühilise sõltuvuse tekkimist. See tähendab, et inimene on sõltuvuses tegevusest, mitte aineksest, sageli ollakse sõltuvad mõlemast korraga.

Noorte endi poolt on toodud välja kolm peamist põhjust, miks tubaka- ja nikotiinitooteid hakatakse tarvitama:

39% sõber või pereliige on neid kasutanud

31% erimaitsega tooted (nagu piparmünt, kommid, puuviljad või šokolaad) on kättesaadavad ja tekitavad soovi proovida

17% uskumus, et e-sigaretid on vähem kahjulikud kui muud tubaka- või nikotiinitooted, näiteks sigaretid

Noorte tubaka- ja nikotiinitoode tarvitamist seostatakse ka vaimse tervise probleemidega, näiteks stressi, ärevusi ja depressiooniga. Tarvitamise üheks põhjuseks võib näiteks olla ärevus, millega noor toime ei tule ja on leidnud endale ebatõhusa toimetulekumehhanismi e-sigarettide tarvitamise näol.

Samas on teada, et tarvitamine ise võib põhjustada või suurendada stressi, ärevust ja depressiooni.

Üheksa suitsetajat kümnest on nikotiinisõltlaseks jäänud alaealisena. See tähendab, et kui õnnestub oma last koolitee lõpuni sigarettidest eemal hoida, siis on oht, et temast saab suitsetaja, juba oluliselt väiksem. Kurb statistika on, et kolmest suitsetavast teismelisest kaks jäävadki suitsetajaks.

Just lapsevanemad saavad kõige tõhusamalt kujundada lapse kasvukeskkonda ja toetada tema kujunemist tervislike eluviisidega täiskasvanuks.

Lisainfot saab tubakainfo.ee ja tarkvanem.ee lehtedelt.

Artikli kokkupanemisel on tuginetud Tervise Arengu Instituudi materjalidele.

Pille Kadak

Kilingi-Nõmme Gümnaasiumi psühholoog

Kilingi-Nõmme Lasteaed „Kröll“

Krõllide soovid uueks aastaks

Uus aasta on saabunud. Kaunid ja ilusad soovid on kõigile edasi antud. Loodame, et need soovid, mis tulid südamest, ka täituvad.

Aga mida soovivad meie lapsed?

- * perega rohkem aega veeta
- * olla rohkem hea
- * sügisel kooli minna
- * mitte pahandust teha
- * et emme oleks vähem telefonis
- * et emmel ja issil oleks aega
- * tahan õppida arvutama
- * tahan väikest venda, siis saab temaga mängida
- * olen tubli
- * emmele kingad, issile lips ja vennale karu
- * et raketid ei saaks tühjak, et lumememmed

- ei läheks koledaks, soovust ja päikest
- * et emme ei oleks kuri ja emme annaks kommi
- * tahan koera
- * tahan emme ja issi ja vendadega ujuma minna
- * tahan oma emmele kingitusi

anda, tahan lillekesi emmele osta

- * soovin pargis käia ja ujumas käia
- * annan kõigile kaisukarud
- * et Ukraina häving lõppeks
- * soovin ilusat kevadet, et mu sünnipäev tuleks
- * uusi mänguasju sooviks ka – üks sarviku robotit, mis kõnnib, aga rääkida ei oska.

Kallid emad-isad. Hoidke oma laste soovid südames ja aitame kõik koos need ellu viia. Leidke aega oma laste jaoks – neid kuulata, nendega koos tegutseda.

Krõllide mõtted kogusid kokku Kiisude rühma õpetajad

Surju Kool

Aasta lõpp ja aasta algus on traditsiooniliselt kokkuvõtete ja uute plaanide tegemise aeg. Nii saidki Surju ja Peetri kooli õpilased võtta osa eTwinningu ühisjoonistamise võistlusest, mille teemaks oli “Meie unistuste kool”. Parimate hulka valiti Surju ja Peetri kooli õpilaste ühistöö „Meie unistuste koolis on palju tegevusi“, mille autoriteks Surju Koolist olid 2. klassi õpilased Karl-Oskar ja Traistan ning 4. klassi õpilased Mirko Gustav ja Marvin. Tööd juhendasid õpetajad Ave Kartau, Kersti Hunt, Ulva Tallo ja Signe Reidla. Parima joonistuse tegijad said tänukirja ja meened.

Õpilased kirjutasid oma töö kohta nii: “Kooli juures lendab droon, mis jälgib laste tegevusi. Kooli ümbrused on erinevad atraktsioonid, mida saab kasutada igal ajal. Kindlasti peaks olema veepargiga kool. Kui kooli sisse astuda, siis on kori-

Pilt 1. Meie unistuste koolis on palju tegevusi

doris batuudid, väga head söögid. Koolis saab ööbida, igas ruumis saab olla 1-6 inimest.”

5.-9. klassi parimate hulgas on Surju, Peetri ning Kreeka ja Hispaania õpilaste ühistöö „Kool või loss“. Surju koolist osalesid selle töö tegemisel 5. klassi õpilased Andry ja Maksim, 7. klassi õpilane Kristo ning 9. klassi õpilased Anne-Lissy ja Kaspar. Tööd juhendas õpetaja Signe Reidla.

Oma tööd iseloomustasid õpilased järgmiselt: “Unis-

tuste kool võiks olla tavaline kool, aga võiks meenutada lossi, mis oleks väga erk-sate värvidega kaunistatud. Õppimine võiks toimuda ainult koolis, kodutöid ei tohiks anda.”

Võistlusele esitati kokku 107 tööd, millesse panustas kokku üle 500 lapse:

Eelkooliealised: 7 tööd (123 last)

1.-4. klass: 65 tööd (254 õpilast) - meie koolist 7 tööd

5.-9. klass: 35 tööd (135 õpilast) - meie koolist 13 tööd.

Pilt 2. Kool või loss

Aasta algus tõi rõõmus-tavaid uudiseid ka projekti-taotluste vallas. Aasta lõpus esitatud rahvusvaheline Erasmus+ projektitaotlus koostööprojektile “Dictionary of Mathematics” sai heakskiidu. Projekti partneriteks on 3rd Primary School of Chalastra Kreekast ja CEIP Profesor Carlos Socas Muñoz Hispaaniast. Surju koolist kuuluvad projekti meeskonda Signe Reidla, Ave Kartau, Riina Ollo ja Valter Tominga. Projekt on suunatud I ja II koo-

liastmele ning tegevustesse kaasatakse peamiselt 4. ja 6. klassi õpilasi. Tegevused sisaldavad virtuaalseid kohtumisi, õpitubasid, partnerkoolide õpetajate reaalset koostamist ja testimist.

Projekti peamised eesmärgid on:

- 1) Matemaatika populariseerimine;
- 2) Matemaatika lõimimine teiste teadusharudega;
- 3) Digioskuste arendamine läbi digitaalsete

materjalide kasutamise ja loomise;

4) Koostöö ja suhtluse soodustamine digitaalses ja reaaalses keskkonnas;

5) Matemaatika sõnaraamatut sisaldava veebilehe koostamine ja materjalide levitamine.

Projekti kaudu soovitakse läbi töötubade ja loodud digitaalsete materjalide rakendada uuenduslikke õpetamis- ja õppimismeetodeid, mis muudavad matemaatika ja digitehnoloogia õpilaste jaoks atraktiivsemaks ning õpilased mõistaksid paremini teemade vajalikkust. Projekti abil tekitatakse huvi nii õpilastes kui õpetajates STEAM lähenemise vastu.

Info pani kokku
õp. Veronika Meibaum

Surju Kooli lasteaia I poolaasta tegemised

Selleks, et kõik kenasti ära rääkida, peaks alustama algusest! Õppeaasta algas nagu ikka septembris ja nagu ütlevad luuleread, et kõik on uus septembrikuus! Nii meil õpetajatel, kui ka lastel!

Kõige toredam on ikka see, kui ühest pisikesest rühmast saab suur. Nimelt alustasid lasteaia kõige pisemad põnnid sel aastal oma teed mitte enam hoiurühmas, vaid uues laiendatud aiarühmas. Uutes avarates ruumides alustas oma esimest teekonda 15 last.

Samuti oli rõõmu uute kolleegide üle, kes meiega liitusid ning kellega koos sai hakata korraldama põnevaid tegemisi!

Juba septembris oligi meil väga vahva üritusperepäev. Selle läbivaks teemaks oli jalgpall, mida lapsed ühiselt koos õdedevendade, emade-isade ning sõpradega koos mängida said. Muidugi ei puudu ka ühelt vahvalt koosviibimiselt krutskid ja sõbralik naer! Lapsed ja vanemad, suured õed-vennad sattusid mängust sedavõrd hoogu, et kummikud lendasid jalast. Ka ilmataat oli meiega päri ja hoidis meid soojas ning kuivas. Kõik väikesed osavõtjad said kaela jalgpalli medali ja rühm, kes lõi kõige rohkem väravaid, sai endale rändkarika, mis loodetavasti järgmisel aastal jälle rändama läheb! Loomulikult on kõige parem tasu pärast sellist õhtut

Päikesejätkude rühm. Foto: Riina Kohtla

Lenna Juust. Foto: Anneli Järvesaar

lõbusad kilked ning rõõmsad emotsioonid. Üritus lõpetas mõnusa piknikuga!

Päevakoerte rühm käis Kik õppekäigu raames Pernova looduskeskuses, kus viidi lastele läbi õppeprogramm “Päike ja meie koduplaneet Maa”. Kõik lapsed olid astronoomid ja said teada, mis planeetid on meie päikesesüsteemis, kus on külm, kus väga kuum, missugune on kõige väiksem ja kõige suurem planeet

jne. Elevust pakkus lastele planetaarium ehk taevateater. Meiega koos oli seal ka skafandris astronaut, kellele oli nimeks pandud Ken. Lapsed said aimu, kui suur on päike võrreldes meie koduplaneedi maaga ja et universumis on päikesest veel suuremaid tähti. Saime teada, miks on planeet Maa jaoks olulised aastaajad ja mis või kes üldse teevad meie planeedi õnnelikuks või õnnetuks.

Oktoobri alguses toimus sügisandide näitus. Vanemad koos lastega meisterdasid vahvaid kompositsioone näitusele. Näitus oli üles seatud lasteaia fuajeesse ning kõik rühmad said käia

seda vaatamas ja imetlemas, mida kõike loodus meile annab! Täname siinkohal tublisid osavõtjaid ning kompositsioonide meisterdajaid!

Kuu lõpus sai lastega tähistatud ka leivanädalat. Rääkisime leiva tähtsusest eestlaste toidulaua. Lapsed said maitsta erinevaid leivatooteid ja valmistasid ka ise võileibu, mida siis õues piknikul söödi. Muidugi tipptheteks oli leiva küpsetamine, mis sai alguse juuretise, millega pandi leiva taigen hakkama. Lõppes see tore nädal ühiselt enda kätega meisterdatud leiva söömisega. Tore oli jagada ka oma tehtud leiba naaber

Kilingi-Nõmme Päästekomando ja Päevakoerte rühm. Foto: Kristel Karu

rühmadega!

Novembris tähistasime lasteaia ja kooliperega veel ühist perepäeva, kus taas lapsed oma armsate peredega said osaleda erinevates maruvahvates töötubades. Töötubade valik oli huvitavalt mitmekülgne ja silmaringi avardav! Sai meisterdada, puutööd teha, tantsu lüüa jne. Õhtu lõppes kontserdiga kus esinesid kõige pisemad lasteaiaist kuni kõige suuremate koolilaste ni välja.

Detsembris käis Päevakoerte rühmal külas Päästeamet õppeprogrammiga “Tulest targem”. Lapsed said teadmisi kuidas elektriseadmete ja tulega ohutult ringi käia. Kõige rohkem meeldis muidugi tuletõrjeauto, mida sai uudistada nii seest kui väljast! Laste rõõmuks sai teha ka väikest sõitu pääste-paadiga, mis tänu kohevale lumele võimalik oli. Programm oli huvitav ja hariv ning selle lõppedes ja siree-

nide huilates läksid kõik osapooled oma igapäeva toimetuste juurde tagasi. Nii mõnigi laps tuli hiljem ütleva: “Mina tahan ka suureks kasvades tuletõrjujaks saada!”

Nelja kuu sisse on mahtunud veel kaks toredat teatrietendust. Oktoobris oli näidend „Kadunud kuningas” ja detsembris jõuluetendus „Uskumatud juhtumised päkapikukülas”.

Poolaasta lõppes ühise jõulupeoga, mis oli täis üllatusi, naeru ja kilkeid! Kõik rühmad osalesid etenduses „Päkapikk, kes kaotas mütsi”. Külla tuli ka jõuluvana jagades pakke nii lastele kui ka õpetajatele.

Ka aasta lõpus täienes meie lasteaia pere uute toredate töötajatega, kellega uuele poolaastale rõõmsalt vastu minna!

Tegemisi kajastas
Surju Kooli lasteaia pere

SPORT

Koroonauudised

18. detsembril toimusid Tihemetsa spordihoones Eesti Koroonaliidu võistkondlikud meistrivõistlused. Esmakordselt võitis meistritiitli SK Vaablane. Võistkonnas mängisid Gert Müil, Vambola Bakhoff, Oole Rits, Taivo Raid, Eiki Lehemets, Aarne Udusaar, Enn Pruul, Vladimir Jõgis, Saima Rand, Tamara Evert.

Saarde Jõuluturniiri raames toimusid 26. detsembril Saarde valla lahtised MV koroonauksikmängus. Kuldmedali võitis Eiki Lehemets, hõbedale tuli Vello Stimmer ja pronksmedali sai Vambola Bakhoff. Naiste kuldmedali võitis Saima Rand, hõbemedalile tuli Tamara Evert ja pronksile Samanta Evert. SK Vaablase MV medalivõitjad olid – kuld Aarne Udusaar, hõbe Vladimir Jõgis ja pronks Ülo Liblik.

Foto: Eiki Lehemets

Pidulikult "Liikumisaastasse 2023"

Ilvese pidu tähistas 2022 Saarde Jõuluturniiri lõppu ja juhatas meid 2023 Liikumisaastasse. Jõuluturniiril toimus 11 võistlust, kus osales 438 inimest. Paljud võtsid osa mitmest spordisündmusest. Igal osalemiskorral lisandus loosirattasse üks loosisedel. Saarde valla nimelised esindussärgid loositi Jake Pervušinile (pallilahing) ja Gerret Jaaniste (Isadepäeva male). Võimlejate show vahele jagati Pärnumaa kiirusliku vastupidavuse tšempionaadi ja Biitseps BUNNI auhindasid. Biitseps BUNNI võistlusega koguti 1950

eurot, millest suurima panuse andsid neid (695 kordust). Suur tänu Andrus Teearu (Fitshop) ja Metsis OÜ, kes uuele võistlusele vägeva motivatsioonipaketi loid. Kogutud summa eest vahetatakse veebruari kuus Kilingi-Nõmme Spordihoonet jõusaalis päevinäinud kükipuur uue vastu, samuti asendatakse plokisüsteemide kulunud trossid. Kuna võistlussari osutus oodatust menukamaks, siis lisaks OÜ Metsisele toetasid projekti lõplikku õnnestumist veel AS Taritvo, AS Preab ja HevoTehnika OÜ.

Võimlemisklubi GITHA uusaasta- ehk Ilvesepidu juhatas 6. jaanuaril sisse Liikumisaasta 2023

Fotod: Laine Ülemaante

Ühistreeningud

Kilingi-Nõmme spordihoone suures saalis

T 19.00 korvpall

K 19.00 võrkpall,
spikeball,
sulgpall

N 18.30 sulgpall, spikeball

R 19.00 võrkpall

Õpilane, pensionär 1.-
Täiskasvanud 2.-

Broneeri endale sobiv tegevus ja aeg või osale ühistreeningul

www.sksaarde.ee

TIHEMETS
TOP 103LAUPÄEVAL,
25.VEEBRUARIL
KELL 12.00 - 16.00TIHEMETS HUVI- JA SPORDIKESKUSE
SISELASKETIIR JA SAAL
VALGA MAANTEE 21
TIHEMETSVÕISTLUSEL SAAB OSALEDA ALATES
SEITSMENDAST ELUAASTAST
(LAPSEVANEMA VASTUTUSEL)INFO TEL. 529 6925 RAUNO
529 2018 TALVI

ÖÖMATK

Vabariigi 105. sünnipäeva auks

Rae järve matkarajal Saarde vallas

24.02.2023 algusega 23.00

Riietu soojalt ning võta kaasa
oma latern.

Info nr: 53754672

Saarde läbi ajaloo prisma

251

1962

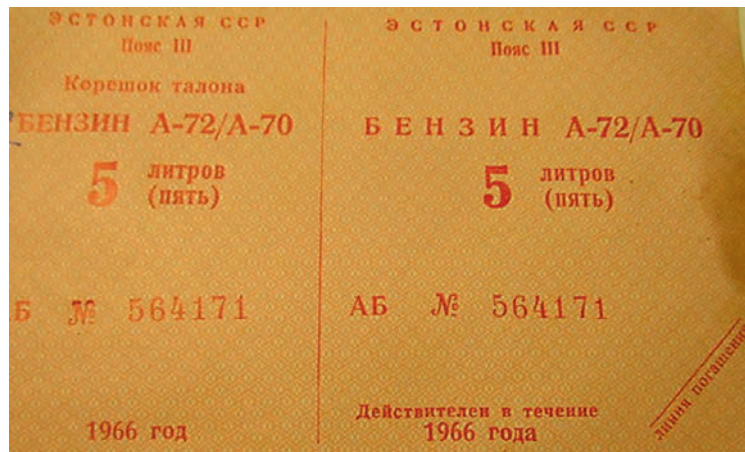
Linna raamatupoe paremad ühiskondlikud raamatulevitajad olid Hille Kartau kooperatiivist ja Lembit Priipalu miilitsaosakonnast.

Tihemetsa Põllumajanduse Mehhaniseerimise Tehnikumis alustas tööd „Ühiskondlike elukutsete kool“, kus sai õppida selliseid erialasid nagu motomehaanik, motoinstruktor, kinomehaanik, raadiomehaanik ja isetegevusringi juht. Kooli juhatas Laur Sink, õppealajuhatajaks Vello Saage ja sekretäriks Helga Kaasik. Tehnikumi komsomoliorganisatsiooni sekretär oli Toivo Kirsi.

Kilingi-Nõmme Keskkoolis peeti klasside vaheline tõstevõistlus. Kärbeskaalus võitis K. Tiit, sulgkaalus Arvi Miilits (182,5 kg) ja teine Tõnu Valk (180 kg), kergekaalus oli võitja Karl Tallo 212,5 kg, poolraskekaalus võitis Enn Kallit.

Eestis oli alles hiljuti aeg, kui pidid omama talongi, et kütust osta

MTÜ Tihemetsa Kogukond – uue hooga edasi!

Juba aasta on möödunud MTÜ loomisest ning see on olnud väga põnev, arendav ning tegutsemisrohke aasta! Aitäh kõigile, kes on kaasa mõelnud, toetanud ning üritustest osa võtnud!

Esimese aasta on seda rongi vedanud Dea Jürimäe – suurimad tänud Sulle selle panuse, entusiasmi, energia ning suurepärase ideede eest.

Dea on otsustanud isiklikel põhjustel MTÜ tööst tagasi astuda ning ei kuulu enam juhatusse.

MTÜ Tihemetsa kogukonna juhatuse liikmena jätkab ka edaspidi Kredi Vaher ning uued juhatuse liikmed on Morten Aasaroh ja Janika Maljukov.

Meie ühine visioon on pöörata rohkem tähelepanu koostööle kogukonna liikmetega. Ühiselt saame panustada Tihemetsa eluolu parandamisse, põõrastes eelkõige tähelepanu meie füüsilisele keskkonnale, võimalusele ühiselt aega veeta ning omavahel suhelda. Usume, et ainult koos ja ühise kogukonnana tegutsedes saame luua iga Tihemetsa elaniku jaoks mõnusama koha elamiseks!

Ootame Teid kaasa rääkima ning sealjuures ka ühiselt tegutsema, et luua väärtust iga Tihemetsa elaniku jaoks! Kirjutage julgelt tihemetsamty@gmail.com.

Esmane õigusnõustamine kui õigusabi tulemüür

Lubage esimese ja viimase sõnumina käesolevas kirjatükis toonitada telefoninumbrit 5385 0005! See number avab ukse tasuta õigustoele sügava, keskmise või raske puudega inimestele üle Eesti. Jagage seda neile, kes sihtgruppi kuuluvad ja õigusinfot vajavad!

2022. aasta kevadel astus Justiitsministeeriumi poolt toetatud ja erivajadustega inimestele mõeldud õigusteenus uude, mõnevõrra ümberdisainitud koostööpeeri.

Õigusabi vs õigusnõustamine

Tervikpilt riigipoolsest õigusabiga toetamisest koosneb kahest osast, milleks on esmane õigusnõustamine ja riigi õigusabi. Erivajadusega isik saab õigusmuredega pöörduda esmasele õigusnõustamisele või taotleda riigi õigusabi.

Riigi õigusabi vajab inimene eelkõige kohtuasjades. Riigi õigusabi saamiseks on vaja ka erivajadusega isikul esitada kohtule taotlus ja majandusliku seisundi teatis. Sihtgrupiks on inimesed, kes oma majandusliku seisu tõttu ei suuda õigusteenuse eest tasuda. Samas ei pruugi õigusabi olla tasuta – hüvitamise kohustuse otsustab kohus.

Esmane õigusnõustamine on kavandatud olema õigusabi tulemüüriks – st õigusinfo saamise esmaseks ja kõige kiiremaks viisiks. Puudega inimesel on võimalus pöörduda spetsiaalselt neile mõeldud tasuta teenusele Õigusteenuste Büroo

Sihtasutusse (ÕTB), kellel on olemas aastatepikkune erivajadustega inimeste abistamise kogemus üle Eesti. Koroonaaastad on õigusteenuse kliendile lähemale nihutanud sel moel, et päris suur hulk abivajajaid soovivad juristiga konsulteerida veebi vahendusel. Kaugkohtumised võimaldavad tööd planeerida piirkondlikku nõustamispäeva ootamata, kõikidel helistajatel on võrdne võimalus järjekorda saada ja ajakriitilised probleemid saavad kenasti hallatud. Oluline on, et puudega inimeste õigusnõustamise info oleks eri piirkondades pidevalt nähtav!

Õnge ulatamine

Kevad 2022 tõi muutusi ka õigusteenuse korraldusse. Justiitsministri määrus seab esmasandi õigusnõustamisele kohtus esindamise ja kohtudokumendi koostamise piirangu. ÕTB jurist saab puuetega inimeste õigusmurele asjakohase „diagnoosi“ panna ning sätestada tegevusplaani, samuti selgitada kohtupabereid, teavitada riigi õigusabist, abistada ametiasutustega suhtlemisel ja asjaajamisel. ÕTB õigusabi on aastate vältel olnud pigem „õnge ulatamine“. Teeme klientidega koostööd ja klient on kaasatud vajalikesse tegevustesse. Esmatasandi õigusabi võimalust peab jätkuma võimalikult paljudele ja mugavusteenus see olla ei saa. Meie kliendid on tore-dad ja tänulikud õigusabi võimaluse üle. Esmakordsel helistamisel vahel kahel-

EPIKoda koostöös Õigusteenuste Büroo Sihtasutusega (ÕTB) pakub õigusnõustamise teenust keskmise, raske või sügava puudega inimestele. Erivajadusega isiku õigusküsimuste lahendamiseks võivad sihtgrupi esindajatena nõustamisele pöörduda ka hooldajad või pereliikmed. Teenuse eesmärgiks on tagada erivajadustega isikutele õigusnõustamine ja abistamine igapäevasel ametiasutustega suhtlemisel ning asjaajamisel.

Õigusnõustamiseks on vajalik eelregistreerimine telefonil 53 850 005 E-N kell 10–16.

Lisainfo Eesti Puuetega Inimeste Koja kodulehelt: www.epikoda.ee/oigusnoustamine.

dakse, kas ollakse õiges kohas. Küsija suu pihta ei lööda ja kui ÕTB isegi õige koht ei ole, siis püüame välja selgitada õige teotsa. Peamine teenusele jõudmise takistus paistab olema ÕTB telefoninumbri mitteteadmine või unustamine.

Lisaks õigusnõustamisele korraldab ÕTB koostöös piirkondlike puuetega inimeste kodadega õigusinfo teabetunde ja -päevi erivajadustega inimestele olulistes õigusvaldkondades, näiteks kinkimise ja testamendi teemal.

Uued õigusmured

22 aastat ühiskonna riskirühmadele õigusabi kogemust ja viis aastat erivajadustega isikute õigusnõustamist on ÕTB juristide töölaual toonud kõik inimese elukaare õigusmured. Kui enne COVID-19 juhtis õigusteemade pingerida ülekaalukalt perekonnaõigus

(elatis lapsele, hooldusõigus, eestkostes), siis viimasel paaril aastal on pereasjade kõrval kasvanud võlasuhete osakaal (erinevad lepingud, eluasemega seotud probleemid, töösuhted), samuti

sotsiaaltoetuste ja -teenuste küsimused. Lisaks tõusevad konfliktid korteriühistutes, vajatakse infot pärimisteedades. Esineb ka liigse usaldamise juhtumeid; siinkohal tasub üle mainida, et telefonivestluste ja suuliseid kokkuleppeid ei tasu tõsiselt võtta. Kurvastavad pettuste ohvriks langemise ja erivajaduse ärakasutamise juhtumid, nt autoostu tehingusse või osatähtsuse juhatus liikmeks meelitamine, rahapettused jms. Kindlasti oleks mitmed ebamugavad olukorrad jäänud olemata, kui õigusabi teenuse info olnuks õigel hetkel kättesaadav.

Õigusabi

Puudega inimesed saavad nüüd lihtsamalt õigusabi. Varem on EPIKojast saanud ainult õigusnõustamist, nüüd saab ka õigusabi.

Õigusabi teenust osutavad Õigusteenuste Büroo Sihtasutuse töötajad. Õigusabi on tavaliselt vaja kohtuasjade lahendamiseks. Sage-damini vajavad inimesed abi nendel teemadel: perekond (elatis, hooldus-õigus, eestkostes); raha (laenu-d, lepingud, töö, sotsiaalteenused); õigusabi aitab inimesel ka ametiasutustega suhelda.

Kui vajad õigusabi, helista telefonil 5385 0005 ja registreeri end õigusnõustamisele. Telefonile vastatakse esmaspäeval, teisipäeval, kolmapäeval ja neljapäeval kell 10–16. Õigusnõustamisel suunatakse Sind õigusabi töötaja juurde. EPIKoja õigusabi saavad ka puudega inimeste hooldajad ja pereliikmed.

Hille Raud
ÕTB juhataja

Kas soovite teada, KUIDAS TEISMELISENA RAHA SÄÄSTA?

TIHEMETSA HUVI- JA SPORDIKESKUSES
laupäeval, 25. veebruaril kl 12-14
(asume raamatukogus)

Teismelisena on raha säästmine raske, eriti kui teil on sõpru, kes ostavad uusi riideid ja lähevad nädalavahetusel reisidele.

Tule kuulama ja arutama, kuidas teismelised saavad säästa ja mida Sina ise selleks saad ära teha.

Oliver tuleb ja räägib oma kogemustest, millega ta tegeleb ja kuidas tema raha säästab.

Täpsem info telefonil: 5332 6974, Kristel

Anna oma osalemisest teada juba aegsasti, et saaksime Sinuga arvestada!

ÜRITUS: Tihemetsa TOP 103

Ruth Kalda: nakkusohtlik on jätkuvalt vähemalt iga 30 täiskasvanu

Tartu Ülikooli peremeditsiini professor ja teadusnõukoja liige Ruth Kalda räägib, mida tuleb meeles pidada, et pääseda COVID-19 rasketest tagajärgedest.

Eesti inimeste immuunsus
Tervisekassa analüütika osakonna andmetel on Eestis üle 700 000 täisealise inimese, kes on vaktsineeritud või koroonat läbi põdenud, kuid kelle viimasest vaktsinidosisist või läbipõdemisest on möödas juba liialt pikk aeg, mistõttu on nad viiruse eest suuresti kaitseta – kas võib öelda, et oleme aasta taguses olukorras, kuna paljude inimeste immuunsus vajab värskendamist?

Erinevad suuremahulised uuringud, mis on läbi viidud Inglismaal, Ameerika Ühendriikides ja Iisraelis, on näidanud, et immuunsuse vähenemine algab tasapisi juba 1-2 kuu möödudes pärast vaktsineerimist ning umbes kuue kuu möödudes ei pruugi enam pakkuda piisavat kaitset raske haigestumise vastu. Immuunsuse vähenemise määra sõltub mitmetest olulistest teguritest – näiteks võib see olla kiirem neil, kelle immuunsüsteem on nõrgestatud raskete kaasuvate haiguste või ravi tõttu ja ka neil, kes on kõrges eas. Samas on uuringud näidanud, et tõhususdoosi saamise järgselt tõuseb antikehade hulk taas märkimisväärselt.

Seireuuringu andmetel on nendel, kes on saanud lisaks kaks tõhususdoosi, veres olevate antikehade tase kaks korda kõrgem kui neil, kes on saanud vaid ühe tõhusus-

doosi. Samuti on nii rahvusvahelised kui ka Eestis läbi viidud uuringud näidanud, et kõige kõrgem antikehade tase on neil, kes on haiguse läbi põdenud kui ka vaktsineeritud.

Seda kõike kokku võttes – jah, kui viimasest vaktsinidosisist või läbipõdemisest on möödas juba pool aastat või enam, oleks vaktsineerimine igati soovitatav. Seda kindlasti eakatel ja sõltumata vanusest kõigil neil, kel on immuunsüsteem nõrgem krooniliste haiguste või immuunsüsteemi nõrgestavate ravimite tõttu.

Pikk COVID

Haigekassa hiljutine analüüs näitab, et kõige paremini kaitseb pika COVIDi eest vaktsineerimine. 2021. aasta septembrist kuni 2022. aasta veebruarini pika COVIDi sümptomitega arstide poole pöördunud patsientidest olid 98,5% enne läbipõdemist koroonaviiruse vastu vaktsineerimata – kas vaktsineerimata inimestel on endiselt suurem oht langeda pika COVIDi ohvriks?

Kuigi ka vaktsineeritud inimesed võivad haigestuda COVIDisse ning ka neil võib areneda niinimetatud pikk COVID, siis suurem risk pika COVIDi tekkeks on neil, kes põevad COVIDit raskemini. Vaktsineerimine aga vähendab väga oluliselt just raske COVIDi teket ning haiglasse sattumise riski. Pärast COVIDi tõttu haiglasse sattumist on ka oluliselt kõrgem risk uute haigusseisundite tekkeks, nagu näiteks 2. tüüpi diabeet, kroonilised alumiste hingamisteede hai-

gused, kroonilised maksa- ja haigused, aga ka vaimse tervise probleemid ning muud psüühikahäired.

Šveitsis läbi viidud uuring¹ kinnitab ka seda, et neil, kes on vaktsineeritud, aga haigestuvad omikronist põhjustatud infektsiooni, on väiksem risk pika COVIDi tekkeks järgneva kuue kuu jooksul kui neil vaktsineerimata inimestel, kes on läbi põdenud algse, Wuhanit tüve.

Riskirühmade vaktsineerimine

Terve 2022. aasta jooksul oli riskirühmade vaktsineerimine riigi esmane prioriteet – kas ka 2023. aastal peame jätkama riskirühmade vaktsineerimisega tõhususdoosidega?

Näeme seda, et haiglas on proportsionaalselt kõige enam neid, kes on vaktsineerimata. Eriti paistab see silma üle 80 aastaste hulgas, kes kuuluvad oma vanuse tõttu riskirühma. Ka 60-79 aastaste seas moodustavad kõige suurema rühma haiglas olijatest just need, kes on vaktsineerimata.

Märksa vähem on haiglaravil neid, kes vaktsineeritud kahe tõhususdoosiga või said tõhususdoosi pärast läbipõdemist ning teise tõhususdoosi kaitsev mõju ilmnebki just üle 60 aastaste seas. Seega, immuunsuse värskendamine on väga vajalik ning eeskätt neil riskigruppidel, kes pole veel ühtegi tõhususdoosi saanud ja ka neil, kellel on tõhususdoosist möödas enam kui kuus kuud. Hetkel on meil olemas vaktsiinid, mis on välja töötatud

just praegu leviva omikronitüve vastu.

Vaktsiiniga on kindlam!

Koroonat pole kuhugi kadunud – seireuuringu andmetel on nakkuse levimus ühtlaselt kõrgel tasemel alates augustist. Kuidas hindate teie praegust olukorda?

Nakkusohtlik on jätkuvalt vähemalt iga 30 täiskasvanu. Enamikel neist on sümptomid tagasihoidlikud või möödud. Väga paljud nendest inimestest jätkavad ka oma igapäevategevusi, mis tähendab, et igas bussis, rongivagunis, poes või lähedaste seas võib olla mõni nakatunu, kes võib nakkuse ka teistele edasi anda. Enam pole meil tavaks kanda enda ja eeskätt teiste kaitsmiseks maske. Kahjuks aga võib nakkus nii edasi kanduda ka nõrgematele ja raskest haigusest rohkem ohustatutele. Seetõttu on kõige paremaks kaitseks võimaliku haigestumise ja haiglasse sattumise eest jätkuvalt vaktsineerimine.

Praegu on viiruste kõrghooaeg – lisaks koroonaviirusele levivad ka teised ülemiste hingamisteede viirused, mis on samamoodi ohuks just nõrgestatud immuunsüsteemiga inimestele. Hea oleks, kui ükski neist, kellel on just alanud nohu, köha või kel on mõned muud ülemiste hingamisteede haigustele viitavad värsked sümptomid, ei läheks teadlikult teisi nakatama. Nii saate teha vaata et parima pühadekingituse neile, kes on nõrgemad ja väetamad – hoiate neid nakatamast.

¹ <https://www.medrxiv.org/content/10.1101/2022.09.25.22280333v1>

TIHEMETSJA HUVI JA SPORDIKESKUSES

**18.VEEBRUARIL
KELL 18.00**

**ISIKUNÄITUSE
"HÜPPEPÄEV 2"
AVAMINE**

**SUURES BASSEINIS
STAND-UP ETENDUS
"PANE PEAKAT"**

**NÄITUS JÄÄB
AVATUKS KUNI
9.MÄRTSINI**

**SISSEPÄÄS 3 PUUHALGU VÕI
5 EUROT - TULU LÄHEB
TIHEMETSJAS ELAVATE
UKRAINLASTE TOETUSEKS!!**

ANDRUS OLDER

VANA R-SAL I TEATER

FRAN ZOBEL
TROMPETIPUU
JÜRI VLASSOV HELGI SALLO INGA LUNGE OTT SEPP RIHO ROSBERG

KILINGI-NÕMME KLUBIS
**Esmaspäeval, 20. veebruaril
kell 19.00**

Pilet 23 €, õpilane, pensionär 21 €.
Piletid müügil Kilingi-Nõmme klubis, Piletilevis, Piletimaailmas

Karl Robert Saaremäe Ueiko Porkanen Maiken Pius Ott Sepp

Kuulsuse narriid

OSAKS VEIKO PORKANEN, KARL ROBERT SAAREMÄE, MAIKEN PIUS, OTT SEPP, SAARA MÜKANEN, ARGO AADU, MARGO MITT, VALDO KIRS, OPERAATOR MIKKEL SOE, ESK KONTROLLI ANDRES HALLIK, MUUSIKA ARGO RAN, VÄRKS MUUSIKASOON TANEL PAATS, JÄRLETOOTMINE JUHT JÄN VILJUS, KUNSTNIK KAROLINA KULL, GRIMMUNISTRIK CRISTINA PAHMANN, KOSTÜMUNISTRIK ANU LENSMENT, PRODUKTIOHOD KRISTIAN TASKA, ADEELE TÄHEMÄÄ, TANEL TÄTTER, VEIKO ESKEN STYLISTID OTT KILUSK, KEISLAD AIN MÄGOTS

Kilingi-Nõmme klubis
Neljapäeval, 26. jaanuaril kell 19.00

Pilet 5 €, pensionär, õpilane 4 €, perekaardiga 7 €. Filmi pikkus 1h 25min.

Eesti Vabariigi
aastapäeva kontsert

"Elu on voolamine"

24.veebruaril kell 14.00
Surju Rahvamajas

Esinevad
naisrahvatantsurühm Sõbratarid
naisrahvatantsurühm Vikkel
naiskoor Kirekeel

Kuhu minna meie vallas

9. jaanuarist kuni 27. veebruarini Kilingi-Nõmme Klubis fotorühmituse „Hetkepüüdjad“ fotonäitus „Saarte lumm. Prangli ja Keri“.

26. jaanuaril kell 19 Kilingi-Nõmme klubis Eesti mängufilm „Kuulsuse narrid“. Pilet 5 €, pensionär ja õpilane 4 €, perekaardiga 7 €.

14. veebruaril kell 9-11 Kilingi-Nõmme klubis doonoripäev.

18. veebruaril kell 18 Andrus Olderis isikunäituse „Hüppepäev 2“ avamine. Näitus jääb avatuks kuni 9. märtsini. Sissepääs 3 puuhalgu või 5 eurot – tulu läheb Tihemetsas elavate ukrainlaste toetuseks.

20. veebruaril kell 19 Kilingi-Nõmme Klubis Vana Baskini Teatri etendus „Trompetipuu“. Pilet 23 €, õpilane, pensionär 21 €. Piletid müügil Kilingi-Nõmme Klubis, Piletilevis ja Piletimaailmas.

23. veebruaril kell 18 Kilingi-Nõmme Klubis Eesti Vabariik 105. Saarde valla tänupidu. Saarde Vallavalitsus tunnustab noorte-, kultuuri- ja spordiaasta parimaid. Tantsuks mängib ansambel ONUD. Sündmus on tasuta.

24. veebruaril kell 14 Surju Rahvamajas Eesti Vabariigi aastapäeva kontsert „Elu on voolamine“. Esinevad naisrahvatantsurühmad „Sõbratariad“ ja „Vikkel“ ning naiskoor „Kirekeel“. Kontsert on tasuta.

24. veebruaril kell 23 Rae järve matkarajal öömatk Eesti Vabariigi 105. sünnipäeva auks. Riietu soojalt ning võta kaasa oma latern.

25. veebruaril kell 12-16 Tihemetsa Huvi- ja Spordikeskuses Tihemetsa TOP 103 laskevõistlus. Täpsem info telefonidel 529 6925 (Rauno), 529 2018 (Talvi).

25. veebruaril kell 12-14 Tihemetsa Huvi- ja Spordikeskuses Tihemetsa TOP 103 raames „Kas soovite teada, kuidas teismelisena raha säästa?“. Täpsem info telefonil 5332 6974, Kristel.

25. veebruaril kell 12-16 Tihemetsa Huvi- ja Spordikeskuses Tihemetsa TOP 103 raames „Inspireeriv puit“. Täpsem info telefonil 5375 4672.

OSTAN NÕUKAAJA ESEMEID: portselanist nõud, klaasist nõud ja vaasid, keraamika, kunst, heliplaadid, raamatud, mänguasjad, mudelautod, hõbe jne.
Tel 5803 0458

Metsakeskus.ee

Ostame kasvavat metsa, põllumaad ja metsakinnistuid.

Kinnistud võivad olla tehtud raietega või asetseda piiranguvööndis.

info@metsakeskus.ee

Tel: 56 111 900

Õnnitleme!

EDA KOSENKRANIUS	92
JUHAN PIKKUR	91
HELDI LÜLL	91
AINO JANSON	91
MARTA TALISAAR	90
ZELMA JAKOBSON	89
VELLO SILD	89
OLEV NÄÄR	88
MILVI KUNINGAS	88
EHA SARAPU	88
VIRVE MARDU	87
MARET JAAKSON	87
AITA KRAAV	86
ILDA PUKK	85
ANNA VAHING	85
MAIE-KOIDULA KUUSK	84
MARI-ANN MÖLDER	84
SALME VASSILJEV	84
LEA TIIDO	83
AINO PARROL	83
PEETER KRUUSAMÄGI	83
MAIE ERJEMIN	83
HEINAR KARTAU	83
ELLE SUURVARIK	83
MARET HALLIKO	81
VALENTINA RATTAM	81
KAUPO TIIT	81
MALLE MESI	81
ENDEL REILENT	81
PAUL TUULIK	81
MAIE AKKAJA	81
EEVI UUSTAMM	81
HELDI PRIIDIK	80
LINDA TALTS	80
VILMA KUUSK	80
TÖNU RAVEL	75
ERIKA VIRKUS	75
HELLE ZIRN	75
AUNE TAMBET	75
ENE OLDE	75
HELLE VOLT	75
MALLE SCHULTS	70
VÄINO JÄÄRATS	70
ARNE ÕISMAA	70
MARIA LUISA DEMEGLIO	70
VLADIMIR PENING	70
MEINHARD TILK	70

Vallaelanikud, kes ei soovi oma sünnipäeva avaldamist ajalehes, peaksid sellest teatama e-posti aadressile mari.treial@saarde.ee, info@saarde.ee või telefonidel 449 0138, 449 0135 hiljemalt eelneva kuu 15. kuupäevaks.

Leerikursus alustab

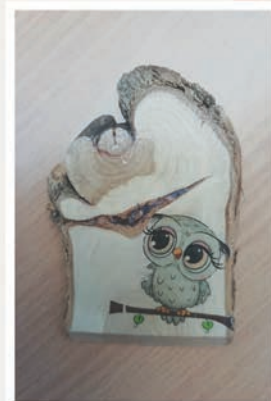
Pühapäeval, 29. jaanuaril kell 10.00 alustab Saarde kirikus tööd leerikursus, milles tutvustatakse kristlikke väärtusi ja maailmatunnetust. Kõik huvilised on teretulnud. Täpsema teabe toimuva kohta saate, kui helistate telefonile 527 1563.

Lugupidamisega
Saarde koguduse õpetaja Arvet Ollino

Toimetust ootab kaastöid ja reklaame e-posti aadressile kylli.karu@saarde.ee 15. kuupäevaks.

Tihemetsa Top 103 raames

Inspireeriv Puit

25.02.2023
KELL 12.00-16.00
TÖÖTUBA

Info telefonil : 53754672

DOONORIPÄEV

**14. VEEBRUARIL
KILINGI-NÕMME KLUBIS
KELL 9.00 – 11.00**

Vererõhuravimitega võib verd loovutada, kui vererõhk on stabiilselt normi piires ega esine haigusest tingitud tüsistusi. Samuti võib verd loovutada antidepressante kasutades, kui enesetunne on hea.

NB! Kaasa võtta isikut tõendav dokument

Lisainfo 447 3263

**TULE JA TEE
ÜKS HEATEGU!**

Mälestame lahkunuid

ELLE MELNITS
22.11.1956 – 20.12.2022

HELJU ZAITSEVA
27.07.1925 – 29.12.2022

LEIDA LUIGA
08.09.1929 – 08.01.2023

HELJO KREITAL
12.10.1928 – 11.01.2023

VELMA KURM
29.05.1934 – 12.01.2023

ARVI AIDULO
15.03.1952 – 14.01.2023

MAIE TIIDU
14.05.1940 – 15.01.2023

VÄINO KEKKONEN
21.05.1957 – 18.01.2023

ENDEL PIIROJA
17.04.1933 – 18.12.2022